

סוגיות סוף החיים
משאלה של חסד
מעשה קטן - משמעות גדולה

רינת כהן – עובדת סוציאלית (B.S.W)
דפנה אייזיק – עובדת סוציאלית (M.A)
תרצה אנגלנדר – (M.S.W) מנהלת השירות הסוציאלי

רקע

העלייה במודעות לנושא של משמעות ואיכות החיים בסופם, הובילה להתפתחות בטיפול התומך בסוף החיים, שמטרתו להקל על סבלם הפיזי, הנפשי, החברתי והרוחני של המטופלים. מניסיוננו, מטופלים רבים הסובלים ממחלה חשוכת מרפא, נתונים בסערת רגשות כגון חרדה, בדידות, חוסר ודאות המלווה לעיתים בתחושת החמצה ורצון לממש עוד חלום טרם מותם.

מטופלים בשלבי חייהם האחרונים מביעים בשיחות על המוות משאלות ורצונות גדולים, שלא תמיד ניתן להגשימם, כמו להחלים או להאריך חיים. יחד עם זאת, אצל רוב המטופלים ניתן למצוא משאלה אחת "קטנה", ישימה ובעלת משמעות גדולה.

על פי גישת הלוגותרפיה, גם במצבים של כאב, סבל ונוכח המוות המתקרב, לאדם יש צורך בסיסי למצוא משמעות. משמעות זו יכולה לבוא לידי ביטוי בהגשמת משאלה שלא מומשה.

מטרות

לכל אחד מאתנו יש משאלה אותה אנו רוצים ומקווים להגשים גם בשלבי חיינו האחרונים.

בהגשמת המשאלה אנו מעניקים למטופל ולמשפחתו מענה פיזי ורוחני, הייחודי לו לצורך סגירת מעגל, פרידה, השלמה והשגת שלוה נפשית. מסקירה ספרותית נמצא כי הפיכת המשאלה למטרה ברת השגה, מפחיתה את תחושת הכאב ומעלה תחושות של סיפוק ואושר.

תהליך העבודה

בשיח הטיפולי אנו מעודדים את המטופלים ובני המשפחה לבטא רצונות, שאיפות, צרכים וחלומות שלא מומשו עד כה ונראה כי כבר אין סיכוי לממשם. מילוי המשאלה מקבל משמעות רבה ומתעצם בסביבה רפואית שלרוב מתמקדת בחולי. לצורך כך, אנו מגייסים את צוות המחלקה, בני משפחה וגורמים שונים בקהילה.

דוגמאות למשאלות שהוגשמו.....

- מסיבת יום הולדת למטופלת שמעולם לא חגגה יום הולדת
- הבאת בית הקפה "ארומה" למטופלת סופנית המרותקת למיטה
- ביקור בחוף הים בפעם האחרונה
- קיום טקס "התרת נדרים"
- "הבאת" הכותל המערבי למיטת המטופלת
- חידוש קשר משפחתי שנותק לפני 30 שנה
- ליווי בכתיבת מכתבי פרידה

תוצאות

ממשוב שקיבלנו ממטופלים ומשפחותיהם, ערכה של הגשמת המשאלה היתה עבורם שוות ערך בחשיבותה לטיפולים רפואיים אחרים. מעשה חסד זה, נתן להם משמעות אדירה בסוף החיים.

מה חשוב לו לאדם הנמצא בסוף חיו מעבר לרצון לא לסבול ולא לחוש כאב? להגשים משאלה שלא מומשה.

מעשה קטן הנותן משמעות גדולה

מלנו ב"שהם" מכירים את הרב **דניאל אסרף** כמשגיח הכשרות של בית החולים. מעטים מכירים את תחמתו הרבה לטיפול בחולים ובני המשפחה. הרב דניאל מגיע למחלקות, הן לפי בקשתו והן מיזמתו, גם בזמנו הפרטי. הוא נותן תמיכה נפשית לחולים, לבני המשפחה ולצוות, הוא מגלה יצירתיות ונותן

לכל חולה את הטיפול בהתאם לצרכיו, בשקט ובצניעות. באחזנה שהתה במחלקת סיעוד מורכב תומך אי אשה צעירה, אם לילדים קטנים, במצב סופני. משאלתה האחזנה היתה להגיע לכותל המערבי על מנת לקיים נדו. עקב מצבה הרפואי לא ניתן היה להסיע אותה לכותל. הרב דניאל הגיע למחלקה ביום שישי

במיוחד כדי לקיים טקס י"התרת נדרים. אחר כך הוא הביא לה תמונה גדולה של הכותל, שהיתה מול מיטתה עד יום מותה. מיותר לציין, שעם מותה הגיע הרב לתמוך בבני המשפחה. צוות המחלקה טלו מאוד מעריך את עשייתו המיוחדת של הרב דניאל ומבקש להודות לו על כך. מאחלים לך שתזכה לאריכות ימים ולקיום מצוות רבות נוספות.

ד"ר יעל אוריון מנהלת מחלקות סיעוד מורכב תומך

אם את לא יכולה להגיע לבית קפה, בית הקפה יבוא עד אליך. זה בדיוק מה שקרה ביום ראשון שעבר במרכז הרפואי, **לרנית ארליך מזון**, מטופלת המחלקות למיטה. ארליך מזון, תושבת חדרה, מטופלת במחלקה הפנימית זה שלושה שבועות. "מאוד רצינית לצאת מפה, לשנות אווירה", סיפרה. "רצינית להיות לבד עם הילדים והנכדים. אני אמנם לא אישה של בתי קפה ובילויים, אבל התחשק לי להגשים חלום ולשבת יחד עם כל המשפחה שלי דווקא בבית קפה. בגלל שאני מרותקת למיטה ומחוברת לעירוי 24 שעות ביממה, היה ברור שיהיה בלתי אפשרי להוציא אותי

ושימשו מעין מלצרים, שלא קיפחו גם את שאר המטופלים במחלקה". חזן סיפרה, כי כולם נענו להמנה ובאו "במיוחד למפגש עם אימא, שזה היה היום שלה. היה מאוד מרגש". "אני הרגשתי בעננים", אמרה ארליך מזון, "מוקפת בילדים שלי, שהגיעו עם בני הזוג, בכנדים ובחברות. הניתי מאוד והכל בזכות רינת, מגשימת החלומות. עכשיו מה שנשאר לי זה לבקר בבית העלמין, להיפרד מההורים שלי, ואת זה אנשה בעזרת אמבלנס, בראש חודש, שזו המצווה הכי גדולה". יוסי קמחי, מתנדב ב"שהם" שנה שנייה, אמר כי מיד התגייס לטובת העניין. קמחי: "נסענו

יום הולדת של פעם בחיים

לאורה, מטופלת ממחלקה פנימית, היתה בקשה אחת צנועה - לחוג מסיבת יום הולדת אמיתית פעם אחת בחייה. אורה אמנם נולדה באוגוסט, אבל בשל מצבה הבריאותי הוחלט במחלקה לא לחכות ולהקדים את חגיגת יום ההולדת.

האהובים על אורה והאווירה במחלקה היתה שמחה ומרגשת. נכון שזו היתה אמורה להיות כתבה שמחה, אך שמונה ימים לאחר חגיגת יום ההולדת, בערב חג השבועות, אורה עצמה את עיניה ונפרדה מאיתנו.

וכן, במקביל לעבודה האינטנסיבית השוטפת, התארגנה מחלקה שלמה ותיכננה את מסיבת יום הולדתה ה-70 של אורה, בניצוחן של המטופלות **נורית מגילה ולדיה שמילוב**. בין השאר, הוכנו שלוש שעות יום הולדת, זר פרחים, זר בלוניס ענקי, פירות, חטיפים ועוגיות מכל הסוגים.

אורה נולדה לזוג הורים מבוגרים, ניצולי שואה, ששכלו במחנות ההשמדה שתי בנות ונכד. כבר בגיל עשר הוטל עליה לזאוג לפתסת המשפחה והיא עשתה זאת במסירות רבה. במקביל, סעדה את הוריה עד מותם, בתחילת שנות ה-90. אורה, שלא נישאה ולא

הביאה ילדים לעולם, שהתה אתה עשרה חודשים וטופלה במסיבת רבה על ידי הצוות הרב מקצועי של המחלקה, שהפך למשפחתה היחידה. בזכות אופייה האצילי, היא לא הקשתה על הצוות וכל בקשה שלה נעשתה בשקט, ביימוס ובכמעט התפעלות. אורה קנתה באישיותה את כל צוות המחלקה וכולנו שמחנו על שופלה בחלקנו הזכות להיות לה לעזר.

אורה גדלה בעפולה מאז עלייתה לארץ, אך ביקשה להיקבר בפרדס חנה, הרבה אהבה והערכה. דר **לביא קליין**, מנהל מחלקה פנימית, דאג למלא את בקשתה האחרונה וביום שיני הובאה אורה לקבורה בבית העלמין של פרדס חנה, כשהיא מוקפת בציגי המחלקה בתושבי פרדס חנה. דר קליין ספדה לה בחום וברגישות רבה.

רינת כהן עו"ס מחלקה פנימית

החוצה". **דרין חזן**, בתה של ארליך מזון, כמעט שלא משה ממיטת אימה. חזן: "ישבתי עם **רינת כהן**, הסוציאלית של המחלקה, ויחד ניסו לחשוב מה אפשר לעשות כדי לשמח את אימא. רינת העלתה רעיון מקסים - לנסות ולהביא את קפה 'ארומה' לכאן. רינת מיד ניגשה לעבודה. חשבנו שזה יהיה יותר מסובך, אבל הרעיון של יום חמישי יצא לפועל כבר ביום ראשון". עו"ס רינת כהן סיפרה, כי מיד כשראתה כי הרעיון התקבל בהתלהבות, ניגשה לשלוח מייל ל"ארומה", שחזרו אליה כבר באותו יום. "**עופר פניגה**, הבעלים של סניף ארומה בפרדס חנה, נרתם בשמחה למשימה ותרם קפה, שוקו, עוגות ועוגיות מכל הסוגים והטעמים. כל המשפחה והצמנה, סידרנו שולחן, מפות ופרחים, ושני מתנדבים - **יוסי קמחי ואירית גלעד**, לבשו סינרים וכובעים של 'ארומה'

ליארומה להביא את הדברים, עזרנו לערוך את השולחן ולהגיש, רנית מאוד נגעה ללבי. אחת המטופלות ביקשה להעביר לה דרכי איחולי החלמה ובריאות, אני כל כך התרגשתי, שלא יכלתי להשלים את הדברים. הייתה אווירה מצוינת, קלילה, עם שמחה והתרגשות גדולה. בקרוב מאוד אבוא שוב לבקר אותה". עו"ס רינת ביקשה להודות לעופר פניגה, בעלי "ארומה" סניף פרדס חנה, "על הרמת הכפפה וההיענות המהירה לפנייתנו, וכמוכן על התרומה המרגשת והנדיבה". היא ציינה עוד, כי חלק מהמטופלים במחלקה הפנימית הם חולים בשלב הסופני של חייהם וכי היא רואה חשיבות גדולה בהגשמת משאלותיהם, כשהדבר אפשרי". מיותר לציין, כי תחושת התרוממות הרוח, שפקדה את ארליך מזון ובני משפחתה, היתה משותפת לכל צוות המטופלים במחלקה הפנימית.